

תולדות

גדול תלמוד תורה

דף מקורות מאת יונתן פציפיצי

בראשית כ"ח:ט'

וַיִּלָּךְ עֲשׂוֹ אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת־מַחְלַת אֶת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אֲבִרְהָם אַחֻת נְבִיּוֹת עַל־נָשָׁיו לֹו לְאִשָּׁה: {ס}

חזקוני, בראשית כ"ח:ט"א'

ויקח את מחלת בת ישמעאל אמר עשו בברכות אחרונות הללו נתן יצחק ליעקב את ארץ כנען שנתנה לאברהם וצוה לו לקחת אשה ממשפחתו ושלא מבנות כנען לקחה ומה שנשאתי מבנות כנען הפסיק ממני ארץ כנען, הלך ולקח לו את בת ישמעאל אמר שמא מעתה אזכה לנחלת אברהם.

בראשית רבה ס"ז:י"ג

וַיִּרְא עֲשׂוֹ כִּי רְעוּת בְּנוֹת כְּנָעַן וַיִּלָּךְ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל (בראשית כח, ח), רבי יהושע בן לוי אמר נתן דעתו להתגר. (בראשית כז, ט): מחלת, שמחל לו הקדוש ברוך הוא על כל עונותיו. (בראשית לו, ג): בשמת, שנתבסמה דעתו עליו, אמר רבי אלעזר אלו הוציא את הראשונות יפה היה, אלא (בראשית כח, ט): על נשיו, כאב על כאב.

תלמוד ירושלמי בכורים ג:ט"ז

חָתָן וַיִּלָּךְ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל. וכי מחלת שמה. והלא בשמת שמה. אלא שנמחלו לו כל עונותיו

ברכות נ"ז ב

הַרְוָאָה וְיִשְׁמָעֵאל בְּחֵלוֹם — תַּפְלָתוֹ נִשְׁמַעַת. וְדוּקָא וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן אֲבִרְהָם, אָבֵל טִייעָא בְּעֵלְמָא — לָא.

רש"י על בראשית כ"ה:י"ז

ואלה שני חיי ישמעאל וגו'. אמר רבי חייא בר אבא למה נמנו שנותיו של ישמעאל, כדי ליחס בהם שנותיו של יעקב משנותיו של ישמעאל, למדנו ששמש יעקב בבית עבר י"ד שנה כשפרש מאביו קדם שבא אצל לבו, שהרי כשפרש יעקב מאביו מת ישמעאל, שנאמר וילך עשו אל ישמעאל וגו' (בראשית רבה כ"ה). כמו שפירש בסוף מגלה נקראת:

מגילה ט"ז ב

אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא: גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש, דאמר מר: למה נמנו שנותיו של ישמעאל? כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב. דכתיב: "ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלושים שנה ושבע שנים".

רש"י על בראשית כ"ח:ט"א'

אחות נביות. ממשמע שנאמר בת ישמעאל איני יודע שהיא אחות נביות? אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו קדם נשואיה והשיאה נביות אחיה, ולמדנו שהיה יעקב באותו הפרק בן ס"ג שנים, שהרי ישמעאל בן ע"ד שנים היה כשנולד יעקב, י"ד שנה היה גדול ישמעאל מיצחק, ויצחק בן ס' שנה בלדת אותם הרי ע"ד, ושנותיו היו קל"ז, שנאמר ואלה שני חיי ישמעאל וגו', נמצא יעקב כשמת ישמעאל בן ס"ג שנים היה, ולמדנו מכאן שנתמן בבית עבר י"ד שנה ואחר כך הלך לחרו, שהרי לא שהה בבית לבן לפני לדתו של יוסף אלא י"ד שנה, שנאמר עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך, ושכר הצאן משנולד יוסף היה, שנאמר ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'; ויוסף בן ל' שנה היה כשמת, ומשם עד שירד יעקב למצרים ט' שנים, ז' של שבע וב' של רעב, ויעקב אמר לפרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה — צא וחשב י"ד שלפני לדת יוסף ושלושים של יוסף ותשע משמלה עד שבא יעקב, הרי נ"ג,

וּכְשֶׁפָּרַשׁ מֵאֲבִיו הָיָה בֶן ס"ג, הָרִי ק"ו, וְהוּא אֹמֵר שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה, הָרִי חֲסָרִים י"ד שָׁנִים, הָא לְמִדַּת שְׁאֲחָר שְׁקָבֵל הַבְּרֻכּוֹת נִטְמָן בְּבֵית עֶבֶר י"ד שָׁנִים, אָבֵל לֹא נֶעְנַשׁ בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה; שֶׁהָרִי לֹא פָּרַשׁ יוֹסֵף מֵאֲבִיו אֲלֵא כ"ב שָׁנָה, דִּהְיִינוּ מִי"ז עַד ל"ט, כְּנֶגֶד כ"ב שְׁפָרַשׁ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו וְלֹא כְּבָדוֹ, וְהֵם כ' שָׁנִים בְּבֵית לָבָן וּשְׁתֵּי שָׁנִים שְׁשָׁה בְּדֶרֶךְ, כְּדַכְתִּיב וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וְלִמְקַנְהוּ עֲשָׂה סֶכֶת, וּפְר' רז"ל מְזָה הַפְּסוּק שְׁשָׁה י"ח חֲדָשִׁים בְּדֶרֶךְ – דְּבֵית הָהוּא בִּימֹת הַגִּשְׁמִים וְסֶכֶת הָיוּ בִּימֹת הַחֲמָה – וְלִחְשָׁבוֹן הַפְּסוּקִים שְׁחֻשְׁבָּנוּ לְעֵיל מִשְׁפָּרַשׁ מֵאֲבִיו עַד שֶׁיֵּרֵד לְמִצְרַיִם שֶׁהָיָה בֶן ק"ל שָׁנִים, שְׁשָׁם אָנוּ מוֹצְאִים עוֹד י"ד שָׁנִים – אֲלֵא וְדֹא נִטְמָן בְּבֵית עֶבֶר בְּהַלִּיכְתּוֹ לְבֵית לָבָן לְלַמֵּד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ, וּבְשִׁבִיל זְכוֹת הַתּוֹרָה לֹא נֶעְנַשׁ עֲלֵיהֶם וְלֹא פָּרַשׁ יוֹסֵף מִמֶּנּוּ אֲלֵא כ"ב שָׁנָה – מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה – ע"פ בְּרַשִׁי יָשׁוּ:

העמק דבר על בראשית כ"ה:יז:א'

ואלה שני וגוי. ידוע מאמרם ז"ל ספ"א דמגילה למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב. ומבואר מזה דחזרו על כל צד ולא מצאו טעם נכון ע"ז זולת זה התכלית. דאלו בקשו חז"ל להודיענו שיעקב אבינו ישב י"ד שנה בבית עבר כך היה להם לומר משנותיו של ישמעאל למדנו שנותיו ש"י. אלא הודיענו כי אין שום טעם אחר ע"ז. דבשלמא כל ספור של ישמעאל וזרעו בא להודיע איך נתקיים ברכת ה' שאמר לאברהם. או כמו דכתיב כל זרע עשו כדי לדעת המשפחות שיצא מזרע אברהם ויצחק זולת אומה הנבחרת. אבל שנותיו של ישמעאל הוא ללא תועלת שהרי לא כתיב ג"כ שנות עשו אלא ע"כ רק לייחס שנותיו של יעקב. ולמדנו דכמו דמאז הגיע זמן האומה הנבחרת להשתכלל בעולם היסב המקום כמה סיבות בעולם הבריאה בשבילם כך כתב בתורה כמה ענינים ללא תועלת רק בשביל איזה תכלית הנוגע לאומה הנבחרת: והנה אמר הלשון כדי לייחס בהן כו' ולא אמר כדי לדעת וכלשון דאי' ברבה כדי לדעת מתי נתברך זקנך. אבל לשון כדי לייחס משמעו שנבין מזה איזה יחס ומעלה בשנותיו והיינו משום שאין מקום ואופן לומר איה אפוא בלה יעקב י"ד שנים אלו אם לא בבית עבר והרי יחוס גדול הוא שהי' כבר בן ששים ויותר וכבר הגיע השעה לישא אשה ולראות זרע. ומכ"מ השליך כל אשר לפניו וישב בבית תלמוד משך רב כזה עד אשר ידע כי גם כאשר ילך לארם נהרים יהי תלמודו בידו ואין לך יחס גדול מזה. ולמדנו בזה למי שיש בכחו ללמוד תורה ואח"כ לישא אשה. שלא יעמוד לפניו חשבונו ש"ע שכבר הגיע לפרקו. ודקדקו חז"ל בלשון לייחס שנותיו של יעקב ולא אמרו לייחס את יעקב למדנו שהשנים הללו שישב שלא בבית אביו ובהלו נר התורה עליו בלי שום מחשבה היו טובות ליעקב מכל שנותיו שהיו מוטרדות וזהו יחוסם של השנים הטובות למי שחי בהן:

נבנה באמצעות בונה דפי המקורות בספריא
www.sefaria.org/sheets